

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1. Να αποδώσετε με συντομία το περιεχόμενο των παρακάτω ιστορικών όρων:

Γ.Σ.Ε.Ε., Προσωρινή Κυβέρνηση Κρήτης (1905), Ελληνικό Τυπογραφείο Τραπεζούντας

Μονάδες 15

A2. Να γράψετε στο τετράδιό σας τα γράμματα της Στήλης Α' και δίπλα τον αριθμό της πρότασης από τη στήλη Β' που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Αγροτική Τράπεζα	Α. Πέτυχε σταθερές ισοτιμίες της δραχμής με τα ξένα νομίσματα μετά το 1927
2. Εθνική Τράπεζα	Β. Ανέλαβε να εισπράξει τα χρέη των αγροτών προσφύγων μετά το 1930
3. Τράπεζα της Ελλάδος	Γ. Ανέλαβε να καταβάλλει την προκαταβολή της αποζημίωσης των ανταλλαξίμων
4. Κρητική Τράπεζα	

Μονάδες 6

A3. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση:

Το Μάρτιο του 1922 η ελληνική κυβέρνηση αντιμετώπισε το δημοσιονομικό αδιέξοδο της χώρας:

- α. με τη μέθοδο «κλήριγκ».
- β. με τη «διχοτόμηση της δραχμής».
- γ. με εξωτερικό δανεισμό.
- δ. κηρύσσοντας «πτώχευση».

Μονάδες 2

B1. Γιατί το έργο της αποκατάστασης των προσφύγων έχει χαρακτηριστεί ως το σημαντικότερο επίτευγμα του νέου ελληνικού κράτους;

Μονάδες 14

B2. Πως αντέδρασε ο πρίγκιπας Γεώργιος και το περιβάλλον του στην έκρηξη και την επέκταση της επανάστασης του Θερίσου;

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο των παρακάτω παραθεμάτων και τις γνώσεις σας από το σχολικό βιβλίο, να απαντήσετε στα παρακάτω ερωτήματα:

- α. Ποια υπήρξε η δράση της ομάδας των «Ιαπώνων» και ποιοι λόγοι οδήγησαν στη διάλυσή της; (μονάδες 14)
- β. Κάτω από ποιες συνθήκες εκδηλώθηκε η λαϊκή δυσανεμία μετά την πτώχευση του 1893 και ποιες κοινωνικές ομάδες την εξέφρασαν; (μονάδες 16)

ΠΗΓΗ 1

Ονομάστηκαν «Ιάπωνες» από το Βλάση Γαβριηλίδη στην «Ακρόπολη», λόγω της κεραυνοβόλας επέμβασης τους σε όλα τα επίμαχα ζητήματα μέσα στη βουλή, γιατί η δράση τους θύμιζε την ταχύτητα και αποφασιστικότητα των Ιαπώνων κατά τον πρόσφατο τότε Ρωσοϊαπωνικό πόλεμο (σημ. 1904 στη Μαντζουρία).

Η ομάδα των «Ιαπώνων», παρά τη μαχητικότητα που την χαρακτήριζε, είχε βασικές αδυναμίες που οφείλονταν στην έλλειψη εσωτερικής συνοχής. Αυτοί που τη συγκροτούσαν, πέρα από ένα επίχρισμα αστικού φιλελευθερισμού, δεν είχαν ούτε κοινή ιδεολογική κατεύθυνση, ούτε πρόγραμμα συγκεκριμένης πολιτικής δράσης, ούτε ενότητα επιδιώξεων. Δεν αποτελούσαν, δηλαδή, κόμμα αρχόν, αλλά ο καθένας εργαζόταν για την προσωπική του ανάδειξη στο κοινοβούλιο, επιδιώκοντας σε ρητορικά πυροτεχνήματα και ετοιμάζοντας επιμελώς το έδαφος για την προσωπική του καριέρα. Έτσι η ομάδα έγινε αργότερα ευκολότατη λεία για τον κοτζαμπασισμό και διασπάστηκε με τη μέθοδο του προσεταιρισμού των μελών της. Και πραγματικά το 1908, ο Θεοτόκης ενοχλημένος σοβαρά από τη δράση των «Ιαπώνων» στη βουλή, κατόρθωσε να ρυμουλκήσει στο κόμμα του τον Δ. Γούναρη, τον οποίο και προσέλαβε ως υπουργό των Οικονομικών στην κυβέρνηση. Με την υπουργοποίηση του Γούναρη, η ομάδα των «Ιαπώνων» εξουδετερώθηκε σαν πολιτική δύναμη, και ο νεοφώτιστος θεοτοκικός, πρώην στυλοβάτης της, ζεύχτηκε, ύστερα από τριετή ανεξάρτητη δράση, στο άρμα του κοτζαμπασισμού, για να γίνει αργότερα ο αρχηγός των κομματιών υπολειμμάτων του, που συνενώθηκαν υπό τη σημαία του Λαϊκού κόμματος, που αντιπολιτεύθηκε σκληρά και βάνανσα το έργο του Ελευθέριου Βενιζέλου.

Τάσος Βournάς, Ιστορία της Νεότερης Σύγχρονης Ελλάδας, τόμος Α', σελ. 585 – 586

ΠΗΓΗ 2

Η καθολική λαϊκή δυσφορία δεν αφήκε, όπως ήταν φυσικό, ανεπηρέαστους τους μεσαίους και κατώτερους αξιωματικούς του στρατεύματος, οι οποίοι, εκτός από το γεγονός ότι πιέζονταν από το αφόρητο ασφυκτικό κλίμα του κοινωνικού και πολιτικού

αδιεξόδου που επικρατούσε στην Ελλάδα, είχαν και ιδιαίτερους λόγους δυσφορίας λόγω της άθλιας κατάστασης στο στράτευμα, όπου ομάδες συμφορόντων, υπό την ηγεσία του Διαδόχου (σημ. του Κωνσταντίνου), είχαν ενσπείρει βαθύτατη αναταραχή στις τάξεις του, διατηρώντας το σώμα σε διαρκή αναστάτωση και τα δημοκρατικά και αντιδυναστικά μεσαία και κατώτερα στελέχη του σε κατάσταση πλήρους απομόνωσης.

Οι πρώτες οργανωμένες κινήσεις των κατώτερων αξιωματικών για την αντιμετώπιση της έκρυθμης κατάστασης, άρχισαν να σημειώνονται το Μάιο του 1909 ...

Τάσος Βουρνάς, ο.π., σελ. 596

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ Δ

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες του παραθέματος να προσδιορίσετε τους παράγοντες που καθόρισαν τη στάση του Ελ. Βενιζέλου στο ζήτημα της δημιουργίας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας.

Μονάδες 20

Ο Βενιζέλος απέβλεπε στο να φθάσει η Ελλάδα στα πρόθυρα της Κωνσταντινούπολης, να πατήσει πόδι στην Ιωνία και να παγιάσει αυτή την έκταση, για την οποία ήδη είχε συναντήσει ζωνές αντιδράσεις που, με άπειρες δυσκολίες, εξουδετέρωσε ή παρέκαμψε. Δεν ήθελε λοιπόν, να φανεί υπερασπίζοντας υπερφίαλες αξιώσεις... Λόγω της γεωγραφικής θέσης του Πόντου, θα ήταν ακατόρθωτο εγχείρημα η αποστολή στρατευμάτων για την απελευθέρωσή του. Κι αν ακόμα η Αντάντ επιδίκαζε στην Ελλάδα, με τη Συνθήκη των Σεβρών, και τον Πόντο, πάλι δε θα μπορούσαμε να τον κρατήσουμε, γιατί ήταν πολύ μακριά από τις βάσεις ανεφοδιασμού. Και η διασπορά των στρατιωτικών δυνάμεων θα ήταν σε βάρος μας. Ενώ ο Κεμάλ θα είχε την ευχέρεια να μετακινεί τον στρατό του άλλοτε του βόρειου μετώπου, άλλοτε κατά του δυτικού...

Οι τουρκοσοβιετικές συνεννοήσεις και συμφωνίες εδημιούργησαν μία νέα τάξη πραγμάτων στην περιοχή Ανατολικής Μικρασίας, Πόντου, Καυκάσου, Περσίας και προξένησαν πολλές ανησυχίες στην Αγγλία και στις άλλες Δυτικές Δυνάμεις, που ενδιαφέρονταν για την εκμετάλλευση των πετρελαιοφόρων περιοχών. Όλα αυτά τα έβλεπε ο Βενιζέλος και αποθάρρυνε τις επιτροπές των Ποντίων που πολιορκούσαν τις αντιπροσωπείες των Μεγάλων στις Διασκέψεις. Η ένωση του Πόντου με την Ελλάδα ήταν κάτι παραπάνω από ανέφικτη, ήταν ουτοπική – αυτό έβλεπε ο Βενιζέλος. Η λύση της ίδρυσης αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας ήταν ανεφάρμοστη. Μόνη διέξοδος στο ποντιακό πρόβλημα είδε ο Μεγάλος Κρητικός την ομοσπονδιακή ένωση του Πόντου με την Αρμενία.

Φάνη Κλεάνθη, Έτσι χάσαμε την Μικρασία, σελίδα 183 - 184

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

A1. Γ.Σ.Ε.Ε: Βλ. σχολ. εγγ., σελ. 46 - 47: «Στη διάρκεια του...σωματεία».

Προσωρινή Κυβέρνησις της Κρήτης (1905): Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 213-4: «Στο μεταξύ...Το Θέρισο.»

Ελληνικό Τυπογραφείο Τραπεζούντας: Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 248: «Το ελληνικό τυπογραφείο...δημοκρατικό πολίτευμα.»

A2. 1 → Β 2 → Γ 3 → Α

A3 β.

B1. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 163: «Η αποκατάσταση ... που επιτεύχθηκε.»

B2. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 212-213: «Η έκρηξη...ήταν πλέον ορατή»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ

α. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ 86: «Το μοναδικό ... διαλύθηκε το 1908». Ο Βλάσης Γαβριηλίδης της εφημερίδας «Ακρόπολις» ονόμασε την ομάδα αυτή «Ιάπωνες» για τη μαχητικότητά τους και με το όνομα αυτό έμειναν στην πολιτική ιστορία. Η ομάδα αν και ήταν εξαιρετικά μαχητική είχε και σημαντικές αδυναμίες που οφείλονταν στην έλλειψη εσωτερικής συνοχής. Αυτό συνέβαινε γιατί αυτοί που τη συγκροτούσαν δεν είχαν ούτε κοινή ιδεολογική κατεύθυνση, ούτε πρόγραμμα συγκεκριμένης πολιτικής δράσης αλλά ούτε και ενότητα επιδιώξεων. Στην πραγματικότητα η ομάδα δεν ήταν κόμμα αρχών επομένως ο καθένας επιδίωκε την προσωπική του προβολή και προετοιμάζε το έδαφος για την καριέρα του. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η ομάδα να διασπαστεί με τη μέθοδο του προσεταιρισμού των μελών της. Έτσι ο Θεοτόκης το 1908 κατάφερε να ρυμουλκήσει το Δ. Γούναρη στο κόμμα του κάνοντάς τον μάλιστα Υπουργό των Οικονομικών. Έτσι η ομάδα των «Ιαπώνων» χάνοντας τον αρχηγό της εξουδετερώθηκε ως πολιτική δύναμη. Ο δε Γούναρης ύστερα από 3 χρόνια ανεξάρτητης δράσης έγινε αρχηγός του Λαϊκού κόμματος και μία από τις ηγετικές μορφές της αντιβενιζελικής παράταξης.

β. Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 84 – 85: «Κατά την περίοδο ... επιθυμίες τους». Συγκεκριμένα μεγάλη δυσαρέσκεια υπήρχε στις τάξεις του στρατού και μάλιστα στους μεσαίους και κατώτερους αξιωματικούς οι οποίοι αφενός πιέζονταν από το γενικότερο κλίμα κοινωνικού και πολιτικού αδιεξόδου και αφετέρου είχαν ιδιαίτερους λόγους δυσφορίας λόγω της άθλιας κατάστασης που επικρατούσε στο στράτευμα. Στην ηγεσία του στρατεύματος βρισκόταν ο διάδοχος του θρόνου Κωνσταντίνος και γύρω του είχαν συσπειρωθεί αξιωματικοί που προκαλούσαν με τη στάση τους αναστάτωση στο στράτευμα και κρατούσαν τα δημοκρατικά και αντιδυναστικά στελέχη σε κατάσταση απομόνωσης. Κάτω από αυτές τις συνθήκες άρχισαν οι οργανωμένες κινήσεις των στρατιωτικών το Μάιο του 1909 και κορυφώθηκαν τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου με την εκδήλωση του κινήματος στο Γουδί.

Στα χρόνια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι Έλληνες Πόντιοι, κυρίως της Διασποράς, με βάση την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών οδηγήθηκαν στην απόφαση να αγωνιστούν για τη δημιουργία μιας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας.

Αρχικά, η κυβέρνηση Βενιζέλου είχε στηρίξει τους εθνικούς αγώνες των Ποντίων, όμως στο συνέδριο Ειρήνης στο Παρίσι (1918) ο Βενιζέλος δεν διεκδίκησε τον Πόντο αλλά περιορίστηκε στην Ιωνία και κυρίως στην περιοχή της Σμύρνης, βλ. σελ. σχολ. εγχειρ. 250 – 251: «Η κυβέρνηση...Αρμενική Δημοκρατία».

Ο Πόντος θεωρήθηκε από τον Βενιζέλο υπερβολική και ανέφικτη αξίωση επειδή, λόγω της γεωγραφικής θέσης του, θα ήταν αδύνατη η αποστολή στρατευμάτων για την απελευθέρωσή ή την υπεράσπισή του. Η απόσταση που χώριζε τον Πόντο από τις βάσεις ανεφοδιασμού του ελληνικού στρατού ήταν τόση που καθιστούσε αδύνατη τη διατήρηση της περιοχής ως τμήμα του ελληνικού κράτους ακόμα και αν η Αντάτ επιδίκαζε την περιοχή στην Ελλάδα με τη συνθήκη των Σεβρών (10 Αυγούστου 1920). Εξάλλου, η αποστολή ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων στον Πόντο για την επίτευξη των Ποντιακών εθνικών αγώνων θα ήταν παρακινδυνευμένη κίνηση, καθώς θα μείωνε την αποτελεσματικότητα του ελληνικού στρατού, ενώ ο Κεμάλ είχε τη δυνατότητα μετακίνησης του στρατού του, αντιμετωπίζοντας το βόρειο ή το δυτικό μέτωπο με επιτυχία.

Η περίπτωση της δημιουργίας αυτόνομης Ποντιακής Δημοκρατίας αποδείχθηκε μη βιώσιμη και εξαιτίας της συνεργασίας των Τούρκων με τους Σοβιετικούς που οδήγησαν αργότερα σε συγκεκριμένες συμφωνίες, βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 251-252: «Το πολιτικό γεγονός...με τους Έλληνες». Οι συνεννοήσεις αυτές προκάλεσαν νέα δεδομένα στην ευρύτερη περιοχή του Πόντου και δημιούργησαν αυξημένες ανησυχίες στις Δυτικές Δυνάμεις για τον έλεγχο των πετρελαιοφόρων περιοχών. Οι συνθήκες αυτές οδήγησαν τον Βενιζέλο στο συμπέρασμα ότι η μόνη λύση στο ποντιακό ζήτημα ήταν η δημιουργία Ποντοαρμενικής Ομοσπονδίας. Αυτή η προοπτική θα απάλλασσε την ελληνική κυβέρνηση από την υποχρέωση παροχής στρατιωτικής προστασίας στον Πόντιους, με δεδομένο ότι η ίδια η ποντιακή ελληνική κοινότητα δεν είχε δυνατότητες αυτοπροστασίας.

Οι απόψεις αυτές προκάλεσαν την απογοήτευση των Ποντίων οι οποίοι διαμαρτυρήθηκαν έντονα σε συνέδρια που πραγματοποίησαν, ενώ ο Μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρυσάνθος επισκέφθηκε τον Βενιζέλο τον Απρίλιο του 1919 με σκοπό να τον πείσει για να ενισχύσει τις προσπάθειές του, βλ. σχολ. εγχειρ. σελ. 251: «Η πρόταση του Ελ. Βενιζέλου...στη Συνδιάσκεψη».

Καλουτσάκης Αγησίλαος • Φαρσάρη Ελένη